

РОЛЬ ПОДКАСТІВ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО МЕДІАПРОСТОРУ

У статті досліджено феномен подкастів як одного з провідних і найдинамічніших форматів сучасних цифрових медіа. У контексті трансформації глобального медіапростору під впливом цифрових технологій подкасти постають як унікальний інструмент комунікації, що поєднує спадщину традиційного радіо та нові можливості онлайн-середовища. У роботі проаналізовано переваги подкастів перед іншими форматами, їхні ключові функції — інформаційно-аналітичну, освітньо-просвітницьку, розважальну, а також їхню роль у формуванні персоналізованого зв'язку з аудиторією. Значну увагу приділено соціальним аспектам подкастингу, зокрема створенню навколо подкастів активних спільнот слухачів, а також децентралізованому характеру їхнього виробництва. Автори підкреслюють зростаючий вплив подкастів на журналістику, акцентуючи на прикладах з українського та міжнародного контекстів. Аналіз підтверджує, що подкасти вже не є маргінальним явищем, а займають повноцінне місце в сучасному медіаландшафті, сприяючи розвитку нових форматів, розширенню доступу до інформації та демократизації медіавиробництва. Стаття базується на міждисциплінарному підході та спирається як на емпіричні дані, так і на аналіз наукових джерел.

Ключові слова: подкасти, цифрові медіа, медіатрансформація, журналістика, інформаційне споживання, аудіоконтент, функції медіа, медіаграмотність, онлайн-медіа.

У ХХІ столітті розвиток цифрових технологій призвів до глибоких і системних змін у структурі глобального медіапростору. Інтернет, мобільні додатки, соціальні мережі та стримінгові сервіси докорінно трансформували способи створення, розповсюдження та споживання інформації. У цьому контексті подкасти стали однією з найяскравіших і найдинамічніших форм нових медіа, що поєднують у собі як спадщину традиційного радіомовлення, так і інноваційні можливості цифрового середовища.

Подкасти — це аудіоформат, який дозволяє творцям контенту виходити за межі ефірного часу та географічних обмежень, а слухачам — отримувати інформацію в зручний для себе час і у відповідному темпі. Вони охоплюють широкий спектр тем — від новин і аналітики до мистецтва, науки та особистих історій. Подкасти не лише зайняли окрему нішу серед цифрових платформ, а й стали потужним інструментом формування громадської думки, джерелом альтернативного знання та засобом персоналізованої комунікації.

Українські медіадослідники намагаються досягти ті чи інші процеси, пов'язані з подкастами. Це й дослідження особливостей, якості, типології, жанрів, ринку, тематичного діапазону, різновидів, розміщення на конкретних медіамайданчиках тощо. Вищезазначені складові представлені в розвідках І. Гаврилюк та Д. Писанки, Т. Гиріної, О. Дмитровського, М. Каратаєвої, П. Мірошніченка, С. Рибак, О. Зборовської та інших. Проте подкастам, що є складовою онлайн-медіа, не приділяється належної уваги, незважаючи на достатньо активне використання їх як одного з провідних медіаформатів [1].

Популярність подкастів зростає щороку. Згідно з прогнозом від серпня 2023 року щодо глобального споживання подкастів, кількість слухачів подкастів у всьому світі неухильно зростає і, за прогнозами, зростатиме ще більше. У 2023 році кількість слухачів подкастів у всьому світі становила понад 500 мільйонів користувачів Інтернету, тоді як, за прогнозами, у 2027 році це число зросте до понад 650 мільйонів [3].

Причини популярності подкастів серед сучасної аудиторії є різноманітними та багатограними. Насамперед користувачі відзначають зручність і гнучкість цього формату, адже подкасти можна слухати у будь-який зручний час — у форматі on-demand, тобто за запитом. Це дозволяє споживачам контенту самостійно формувати інформаційний розклад відповідно до власного ритму життя, без необхідності підлаштовуватись під графік телерадіоефірів. Крім того, подкасти не вимагають повної концентрації уваги, що робить їх особливо привабливими для прослуховування «на фоні» — під час подорожей, занять спортом, виконання хатніх справ чи навіть роботи. У цьому полягає важлива перевага аудіоформату порівняно з відео- чи текстовими матеріалами. За результатами опитувань, значна частина слухачів зазначає, що слухає подкасти передусім із метою розваги, саморозвитку чи навчання, а також щоб просто приємно заповнити вільний час. Таким чином, подкасти задовольняють як потребу в легкому розважальному контенті, так і інтерес до глибших, змістовних тем, що робить їх універсальним інструментом комунікації з аудиторією.

Подкасти виконують кілька важливих і взаємопов'язаних функцій, що дозволяє їм охоплювати широку аудиторію та задовольняти різні інформаційні потреби слухачів. Однією з провідних є інформаційно-аналітична функція, яка реалізується через новинні дайджести, аналітичні програми, інтерв'ю з експертами, тематичні обговорення й журналістські розслідування. Завдяки цьому podcastи стали ефективним інструментом оперативного інформування громадськості та поглибленого аналізу подій. Визначним прикладом такого формату є американський подкаст *Serial* (2014), який у форматі серіалу представив журналістське розслідування справи про вбивство. Проєкт став популярним завдяки своїй глибокій наративній структурі та вивів подкасти на новий рівень сприйняття як серйозного медійного продукту. Освітньо-просвітницька функція подкастів також має значне суспільне значення. Численні науково-популярні, історичні, культурні та мовознавчі подкасти адаптують складну або спеціалізовану інформацію у зрозумілий та доступний для широкого загалу формат. Такі проєкти сприяють підвищенню загального рівня освіченості аудиторії, підтримують інтерес до науки, історії, мистецтва та самоосвіти. Окрему нішу займають подкасти з розважальною функцією. Вони представлені авторськими ток-шоу, гумористичними програмами, літературними читаннями та розмовними форматами з неформальним стилем ведення. Подібні формати приваблюють аудиторію, яка прагне відпочити, відволіктися або просто приємно провести час, не обов'язково занурюючись у складні теми чи аналітику [4].

Комунікація між журналістами та аудиторією у форматі подкастів набуває нової якості — вона стає більш прямою, неформальною і персоналізованою. Подкасти дозволяють ведучим звертатися до слухачів у більш довірливому тоні, що створює ефект «особистої розмови». Часто слухачі сприймають ведучого не як офіційного мовника, а як знайомого чи друга, що сприяє формуванню емоційного зв'язку між творцем контенту та аудиторією. Особливу роль у цьому процесі відіграють соціальні мережі, де подкастери активно взаємодіють зі слухачами — через коментарі, опитування, повідомлення та прямі ефіри. Таке спілкування забезпечує двосторонній зворотний зв'язок, який дозволяє адаптувати теми, стиль подачі, тривалість випусків та інші елементи контенту відповідно до побажань аудиторії. Багато подкастів мають окремі рубрики, створені за участі слухачів, наприклад, відповіді на запитання або обговорення тем, запропонованих у коментарях. Експерти наголошують, що успішні подкаст-проєкти формують навколо себе спільноту — лояльну аудиторію, яка не лише слухає, а й активно підтримує проєкт, ділиться ним з іншими, бере участь у його розвитку. Ця спільнота може проявлятися у вигляді клубів слухачів, патреон-спільнот, закритих чатів або навіть офлайн-зустрічей. Саме спільнота стає джерелом натхнення, ідей і підтримки для творців подкасту, а також фактором, що забезпечує довготривале існування проєкту.

Подкасти відіграють важливу роль у децентралізації сучасного медіапростору, адже їх створення стало доступним для широкого кола учасників — від великих медіакомпаній до окремих ентузіастів. Завдяки демократичному характеру цієї форми комунікації, подкасти можуть продукувати незалежні журналісти, громадські активісти, науковці, освітяни, аматори без спеціальної підготовки, а також невеликі локальні ініціативи. Це суттєво відрізняє подкасти від традиційних медіа, де виробництво контенту часто вимагає складної інфраструктури, високих витрат і централізованого контролю. Спочатку подкастинг був нішевим DIY-рухом — аматори записували випуски вдома, публікували їх на невеликих платформах і розповсюджували серед обмеженого кола слухачів. Проте із ростом популярності, цей формат почав привертати увагу професійних журналістів, медіааналітиків і великих інформаційних гравців.

Багато відомих ЗМІ відкрили власні подкаст-редакції або почали співпрацю з незалежними продюсерами. Так поступово подкасти трансформувалися з альтернативного підпільного формату у масовий і комерційно привабливий сегмент медіаіндустрії. Однією з головних переваг подкастингу є відносно низький поріг входу у виробництво. Для запису подкасту не обов'язково мати професійну студію — достатньо мікрофона, базового програмного забезпечення та доступу до платформи для публікації. У результаті зростаюча роль подкастів у цифровому медіаландшафті сприяє пожеввленню конкуренції за увагу аудиторії. Подкастингові платформи та незалежні творці дедалі частіше кидають виклик традиційним радіостанціям і медіахолдингам, розмиваючи їхню монополію на аудіоконтент. Це стимулює розвиток нових форматів, експерименти з тематикою, тривалістю, мовною подачею та стилем подкастів, що в підсумку збагачує загальний медіапростір і робить його більш відкритим та різноманітним.

Традиційні медіа активно адаптуються до подкаст-формату, перетворюючи його на доповнення до основного контенту. Багато великих компаній — від BBC та NPR до українських суспільних і незалежних ЗМІ — створили подкаст-відділи та регулярно випускають аудіопрограми: новини, документалістику, інтерв'ю. Серед відомих українських прикладів — подкасти «Де ми», «Дій!», «Шит ай ноу лайв», «Шалені авторки», «Не мали дівки клопоту», «Головна обсерваторія», «До і після» та інші. Із міжнародних прикладів можна назвати культові проєкти на кшталт *Serial* (США), *This American Life* (США), *BBC Global News Podcast* (Великобританія), *TED Talks Daily* (США) тощо, які демонструють різні аспекти інформаційної, аналітичної, освітньої та розважальної ролі подкастів. Подкасти дають змогу охоплювати нову аудиторію на цифрових платформах і використовувати формат «immersive storytelling» — глибокого занурення у тему. Вони не замінюють традиційні медіа, а доповнюють їх, підвищуючи медіаграмотність і розширюючи межі журналістики [1].

Таким чином, подкасти є важливою складовою трансформації сучасного медіапростору. Вони змінюють не лише формати подачі інформації, а й моделі її споживання — надаючи аудиторії зручність і варіативність тем. Подкасти також стимулюють новий рівень взаємодії з аудиторією, що ґрунтується на персоналізації, відкритому діалозі та спільнотах навколо контенту.

Крім того, вони доповнюють діяльність традиційних медіа, з одного боку — поглиблюючи теми та залучаючи нові сегменти слухачів, а з іншого — сприяючи децентралізації інформаційного поля. Подкастинг відкриває шлях до створення якісного контенту не лише великим редакціям, а й незалежним журналістам, громадським організаціям, аматорам. Усе це робить подкасти одним із найдинамічніших і найперспективніших форматів у сучасних цифрових медіа.

References

1. Havryliuk I., Pysanka D. Audiopodkasty na mediaplatformakh ZVO: spetsyfyka, tendentsii rozvytku. *Zhumalistska osvita v Ukraini: svitovi profesiini standarty : materialy simnadtsiatoi Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Sumy, 20–21 travnia 2021 r.)*. Sumy: Sums'kyi derzhavnyi universytet, 2021. S. 54-57.
2. Iak media formuiut spilnotu navkolo podkastyv: 4 ukrainski keisy. MediaMaker. URL: <https://mediamaker.me/yak-media-formuyut-spilnotu-navkolo-podkastyv-4-ukrayinski-keisy-7507/>
3. Statista. Number of podcast listeners worldwide from 2019 to 2027. URL: <https://www.statista.com/statistics/1291360/podcast-listeners-worldwide/>
4. Pew Research Center. Podcasts as a Source of News and Information. URL: <https://www.pewresearch.org/journalism/2023/04/18/podcasts-as-a-source-of-news-and-information/>

DOI 10.34132/mspc2025.01.04.12

Violeta Kukol
Tetyana Sydorenko

THE ROLE OF PODCASTS IN THE TRANSFORMATION OF THE MODERN MEDIA SPACE

This article explores the phenomenon of podcasts as one of the leading and most dynamic formats in contemporary digital media. In the context of the global media landscape's transformation under the influence of digital technologies, podcasts emerge as a unique communication tool that blends the legacy of traditional radio with the new possibilities of the online environment. The study analyzes the advantages of podcasts over other formats, their key functions — including informational-analytical, educational-enlightenment, and entertainment — as well as their role in establishing a personalized connection with the audience. Special attention is given to the social dimensions of podcasting, particularly the creation of active listener communities and the decentralized nature of podcast production. The authors emphasize the growing impact of podcasts on journalism, drawing on examples from both Ukrainian and international contexts. The analysis confirms that podcasts are no longer a marginal phenomenon but have secured a full-fledged place in the modern media landscape, contributing to the development of new formats, the expansion of access to information, and the democratization of media production. The article adopts an interdisciplinary approach and is based on both empirical data and scholarly analysis.

Keywords: podcasts, digital media, media transformation, journalism, information consumption, audio content, media functions, media literacy, online media.

Відомості про автора / Information about the Author

Кукол Віолета, студентка 448 групи спеціальності «Журналістика» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: violka.kukol@gmail.com.

Violeta Kukol, a student of Group 448, majoring in Journalism Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: violka.kukol@gmail.com.

Сидоренко Тетяна, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент, завідувачка кафедри журналістики факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, Україна. E-mail: tatyana_tvs@yahoo.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0950-3467>

Sydorenko Tetyana, PhD in Social Communications, Associate Professor, Head of Department of Journalism, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tatyana_tvs@yahoo.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0950-3467>

